

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законів України
щодо посилення відповідальності судді (суддів) за умисне
затягування розгляду кримінального провадження,
в якому обвинувачений перебуває під вартою
(реєстр. № 3825 від 27 січня 2016 року)**

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 06 вересня 2016 року (протокол № 50) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо посилення відповідальності судді (суддів) за умисне затягування розгляду кримінального провадження, в якому обвинувачений перебуває під вартою (реєстр. № 3825 від 27 січня 2016 року), поданий народним депутатом України Немировським А.В. (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту його розроблено з метою запровадження кримінальної відповідальності суддів за умисне затягування суддею (суддями) розгляду кримінального провадження, в якому обвинувачений перебуває під вартою, безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом, зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень.

Законопроектом передбачається внести зміни до Кримінального кодексу України в частині доповнення новими статтями 375¹ і 375², а також Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в частині доповнення статті 92 новою підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Конституції України зазначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до

законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8). За приписом частини другої статті 19 Основного Закону України органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Виключно законами України визначаються, зокрема, права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, судоустрій, судочинство, діяння, які є злочинами, дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них (пункти 1, 14, 22 частини першої статті 92 Конституції України).

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені, зокрема статтею 29 Конституції України (частина друга статті 64).

Так, згідно із статтею 29 Конституції України кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність (частина перша); ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом (частина друга); у разі нагальної необхідності запобігти злочинів чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом; затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою (частина третя).

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України № 17-рп/2010 від 29 червня 2010 року положення статті 29 Конституції України визначають затримання, арешт і тримання під вартою як примусові заходи, що обмежують право на свободу та на особисту недоторканність особи і можуть застосовуватися тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

Право кожної людини на свободу і особисту недоторканність закріплено також Загальною декларацією прав людини 1948 року (стаття 3), Міжнародним пактом про громадянські і політичні права 1966 року (пункт 1 статті 9), Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (пункт 1 статті 5).

Водночас, відповідно до статті 6 зазначеної Конвенції кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Так само право кожного на розгляд справи упродовж розумного строку гарантовано і статтею 9 Міжнародного пакту

про громадянські і політичні права 1966 року. Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню будь-яким чином, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 9 грудня 1988 року, вимагає проведення судового розгляду стосовно затриманої особи у розумні строки після її затримання або звільнення цієї особи до розгляду справи (провадження) в суді (принцип 38).

До того ж, недотримання строків розгляду кримінальних справ порушує конституційне право на судовий захист, гарантований статтею 55 Конституції України.

Пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ в Постанові № 11 від 17 жовтня 2014 року «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» звертає увагу, що Європейський суд з прав людини, оцінюючи спосіб здійснення судом своїх повноважень, вказував на необхідність врахування, серед іншого, своєчасності здійснення процесуальних дій, призначення кримінального провадження (кримінальної справи) до судового розгляду, дотримання строків постановлення суддею (або судом) мотивованої ухвали чи вироку і направлення копій процесуальних рішень учасникам судового провадження, характер та ефективність дій, спрямованих на прискорення кримінального провадження тощо (справи «Смірнова проти Росії» від 24 липня 2003 року, «Вітрук проти України» від 16 вересня 2010 року, «Юртаєв проти України» від 31 січня 2006 року та інші).

При цьому кримінальне провадження щодо особи, яка тримається під вартою, неповнолітньої особи має бути здійснено невідкладно і розглянуто в суді першочергово (частина четверта статті 28 Кримінального процесуального кодексу України, справа «Годоров проти України» від 12 січня 2012 року).

Якщо відкладення розгляду справи, призначення і проведення експертизи, участь судді в розгляді інших справ, повернення кримінальної справи прокуророві з метою усунення допущених порушень кримінального процесуального законодавства призводять до порушення права особи на судочинство в розумний строк, то заява про присудження компенсації підлягає задоволенню (справи «Екле проти ФРН» від 15 липня 1982 року, «Цимерман і Штайген проти Швейцарії» від 13 липня 1983 року).

Крім того, відсутність достатньої кількості суддів та їх перевантаженість не можуть бути виправданням збільшення строків судового розгляду (справа «Павлюлінець проти України» від 6 вересня 2005 року).

З огляду на зазначене, а також те, що прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України), законодавче регулювання запропонованих Законопроектом питань належить

до компетенції парламенту та відповідає приписам Основного Закону України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо посилення відповідальності судді (суддів) за умисне затягування розгляду кримінального провадження, в якому обвинувачений перебуває під вартою (реєстр. № 3825 від 26 січня 2016 року), поданий народним депутатом України Немировським А.В., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, overlapping strokes that form a stylized representation of the name R.P. Knyazevich.

Р.П.КНЯЗЕВИЧ